

УДК 346

Паславська Л. – ст. гр. БМм-51

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

МОНОПОЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ НА РИНКУ ТА ЗЛОВЖИВАННЯ НИМ

Науковий керівник: асистент Сороківська О.А.

У наш час, на зорі третього тисячоліття, розвиток інфраструктури, міжнародних торговельних зв'язків та інформаційних мереж неситно тягне за собою створення і розвиток величезних міжнаціональних компаній. Розмір обороту найбільших з них залишає позаду навіть ВВП деяких країн. Нічого дивного немає у тому, що такі компанії займають лідируючу позицію на національному або й на міжнародному ринку, а деколи навіть залишаються єдиними на ринку, викидаючи з нього конкурентів – стають монополістами. Слід зауважити, що компанія не повинна бути величезною за розмірами щоб стати монополією, отримати монопольну владу. Навіть невеликим компаніям вдається стати монополіями на місцевому ринку.

Україна являється монополістом в СНД з видобутку та збагачення титанової сировини, а також монопольно виробляє такі рідкісноземельні метали, як цирконій, гафній, ніобій, понад 80% трихлорсилану - сировини для виробництва напівпровідникового кремнію, близько 70% монокристалічного кремнію. Найбільш змонополізованими в Україні являються ринки машинобудування 97,7%, медичної промисловості 75,7%, хімічної та нафтохімічної промисловості 68,9%, металургії 44,9%. На початок 1995 року нараховувалось понад 400 підприємств, котрі займали монопольне становище на 460 регіональних ринках. Занадто монополізовані також посередницькі структури в агропромисловому комплексі.

Зловживанням монопольним становищем на ринку вважаються:

- обмеження або припинення виробництва, а також вилучення з обороту товарів з метою створення або підтримання дефіциту на ринку чи встановлення монопольних цін;
- часткова або повна відмова від реалізації або закупівлі товару при відсутності альтернативних джерел постачання або збуту з метою створення або підтримання дефіциту на ринку чи встановлення монопольних цін;
- інші дії з метою створення перешкод доступу на ринок (виходу з ринку) інших підприємств;
- встановлення дискримінаційних цін (тарифів, розцінок) на свої товари, що обмежують права окремих споживачів;
- встановлення монопольно високих цін (тарифів, розцінок) на свої товари, що призводить до порушення прав споживачів;
- встановлення монопольно низьких цін (тарифів, розцінок) на свої товари, що призводить до обмеження конкуренції.

Антимонопольне законодавство в Україні визначає правові основи обмеження монополізму, недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності та здійснення державного контролю за його дотриманням. Законом України "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності", прийнятим у березні 1992 р., змінами до нього та прийнятим у червні 1996 р. на його розвиток Законом України "Про захист від недобросовісної конкуренції" караються всі дії підприємця, які спрямовані на створення перешкод доступу на ринок іншим.